

ЖЫДЧЧЕ БЕЛАРУСА

Выходзіць трох разы у тыдзень.

№ 4.

Вільня, Часьвер, 27-га жніўня 1925 г.

Год I.

З ільготнымі білетамі.

Калі-б хто з нас запраектаваў прасіць польскі ўрад, каб даў скідку з білетаў на праезд чыгункай сялянскім дэлегатам, скліканым беларускім арганізацыямі ў Вільню на з'езд дзеля пратэсту проці крыўданага для беларусаў закону аб парцэляцыі і асадніцтве, нядаўна прынятага Соймам згодна з урадавай прапазіцыяй, — дык усе паглядзелі-бы на аўтара падобнага праекту, як на вар'ята!

Запрауды-ж бо: ўрад праводзе праз Сойм закон, якому прыдае вялікае значэнне, і ён-жа будзе памагаць тым, хто йдзе проці гэтага закону?! — Ды нам і дазволу на самы з'езд з такой мэтай ніхто ня даў-бы!..

Але ёсьць у Польшчы кляса, якая мае такія прывілеі, што ўрад прымушаны дапамагаць ей навет і тады, калі яна выразна йдзе проці ўрадавага закону і намечанае ўрадам зямельнае палітыкі. Кляса гэтая — *паны абшарнікі*.

Абшарніцкая прэса, ня ўкрываючы свайго абурэння з прычыны правядзення ўрадам праз Сойм гэнага самага закону аб парцэляцыі і асадніцтве, абвясціла *непрымірную барацьбу праведзенаму ў законе прынцыпу прымусовай прадажы абшарніцкае зямлі — хоць-бы і польскім-же асаднікам*. Вось-ж аўтары арганізацыі сваіх сіл у барацьбе за падрухане законам „святое права прыватнае ўласнасці“ галоўная рада абшарніцкіх арганізацыяў склікае на 10, 11 і 12 верасьня с. г. ў Варшаве вялізарны з'езд абшарнікаў. Мэтэ з'езду выразна відаць з праграмы яго. І вось, каб на з'езд магло прыехаць чым балей „бедных“ абшарнікаў, каб з'езд быў, як-мага, больш людны і паважны, — ўрад братоў Грабскіх загадаў, каб сябром з'езду пры павароце дахаты была дадзена скідка 66% з цансу білету за праезд — у ва ўсіх трох клясах: першай, другой і трэціяй...»

Так прынамся абвясціла ў № 189 віленская абшарніцкая часопісі *„Słowo“*.

Мы не сумляваемся, што ўрад братоў Грабскіх гэтым сваім з'ягадам акажа запрауды вялікую дапамогу абшарнікаму з'езду: гэтаж усе нашыя „паны“, у якіх ёсьць якая-колечы спрада ў Варшаве, пастараюцца выкарыстаць танны праезд і папруць на з'езд грамадой — на кошт усяго народу! Мы не сумляваемся також, што і пратэст з'езду проці нарушэння законам аб парцэляцыі і асадніцтве „святое права прыватнае ўласнасці“ будзе мець запрауды паважны выгляд. Дык што-ж гэта? як-жа гэта?...»

Як зразумець палітыку братоў Грабскіх, якія на кошт скарбу арганізуць пратэст проці... свайго-ж закону?!

„Wiele ten moze, kto musi“ — кажа польская прыказка. Відаць, у такім палажэнні мусу апнуцца і ўрад братоў Грабскіх...

Запрауды: у сувязі з усё больш абастрачыўшымся гаспадарчым і фінансавым крызісам абшарнікі апнуліся ў тым выгадным для іх палажэнні, што ўратаванне *раўнавагі дзяржавы* і курсу польскага злотага сам пан прэм'ер — згодна з яго публічнай заявай — бачыць толькі ў сёлетнім добрым ураджай. Але-ж гэты ўраджай, як ведама, дзякуючы іменна „святыму праву прыватнае ўласнасці“ на дворныя ашары, увесе ляжыць у панскіх гумнах... И ад ласкі „яснаўльможных“ залежыць, ці вароты гэных гумен расчыніца для ўраду братоў Грабскіх, ці не.

Вось, здаецца, тая прычына, дзеля якое ўрад прымушаны быў пазволіць абшарнікам

рабіць усё, чаго тым зажадалася, і даць яшчэ льготны праезд дзеля арганізацыі проці ўрадавага выступлення на груньце барацьбы з зямельнай палітыкай ўраду!

Браты Грабскія забыліся, толькі аб адным: што панскія гумны напаўняюцца не са мімі абшарнікамі, *a рукамі вясковых работнікаў* — беззямельнікаў і малазямельнікаў, — акурат тых, на чый кошт паедуць паны абшарнікі з льготнымі білетамі на свой варшаўскі з'езд...

Агульнае Собрание Лігі Народау.

Гадове Агульнае Сабраныне Лігі Народау мае распачацца 7 верасьня ў 11 гадз. раніцы.

Перад усім ужо ведама, што сёлета Нямеччына на ўвойдзе ў склад Лігі — як заяўлі афіцыяльна англійскаму ўраду нямецкі ўрад. Дык ізноў — без Нямеччыны і Рәсей — дык Амерыкі? — усе пастановы Лігі мецімуть зусім нярэальныя хактары.

Праграма Сабраныне Лігі вельмі аблызная. У першы чарод маюць быць выбраны на новы год старшыня, яго таварышы і цэлы рад камісіяў з іх старшынямі, пасля будуць заслуханы справа з'яўленыя даклады Рады і Секрэтарыяту Лігі і даклады аб выкананні пастановаў апошняга Агульнага Сабраныня.

Найболыш часу, відаць, возьме справа зъмены § 16 Статуту Лігі Народау, ці так-званага „пратаколу“. Як ведама, гэты § Статуту кажа аб tym, што і як мае Рада Лігі рабіць на выпадак выху вайны, распачатай адным з яе сяброў. На апошній сесіі Лігі гэты § 16 быў, як ведама, распрацаваны ў цэлы вялікі „пратакол“, якім быццам гарантаваўся мір у „Вэрсалльскай Эўропе“. Але, на жаль, уся гэта пекная і мілагучная праца пайшла „на псы“, як кажуць палякі, бо сцярпша сам Макдоналд, а пасля Балдвін з Чэмберленам рапчу адмовіліся падпісаць гэты цудатворны „гаранцыйны пратакол“, спыняючы „назаўсёды“ (прынамся на паперы..) ўсялякія пагрозы з'яўрапейскому міру і забясьпечываючы „вечнасць і непарушнасць“ створанай у Вэрсалі Эўропе, з карты якой, як ведама, п. Клемансо папросту выразаў Нямеччыну і Рәсей, — каб Францыя з сваімі васаламі магла зусім спакойна спаць на ляўрах сваіх пабеды...

Пасля праўзу „пратаколу“ Нямеччына вельмі спрытна высунула, як ведама, свой праект „гаранцыйнага пакту“, дыскусія над якім і заняла апошнія паўгода. І вось, калі-б Нямеччына цяпер уваішла ў склад Лігі, дык, можаб, з гэтых гутарак „аб зъмене § 16 Статуту“ штось і выйшла; але без яе ізноў кожная пастанова Лігі будзе нярэальнай. А гэта перад усім дзеля таго, што памянуты §, гаворачы ў агульной форме аб праходзе „войск Лігі Народау“ у часе вайны праз ту ю іншую тэрыторию яе сяброў, мае канкрэтна на ўвесь праход французскіх ці польскіх войск праз Нямеччыну... А як гэты пункт усё яшчэ не даследу да аканчальнага вырашэння ў пераговорах між Антантай і Нямеччынай, дык Нямеччына дзеля гэтага адмовілася сёлета ўваісьці ў склад Лігі, — дык ясна, што або справа будзе ізноў адложана, або гэты § 16 Статуту Лігі будзе навет бяз немцаў зъменены — на карысць Нямеччыны... — каб зрабіць для яе магчымым уваход у склад Лігі. — Но гэты ўваход Нямеччыны ў Лігу, гэты пераход яе „на бок Заходу“ і разрыў яе з Усходам — галоўная мэта палітыкі англійскай дыпламаты, толькі ці не запозна зразумеўшай ролю магутнай буржуазнай Нямеччыны (хай навет — манархічнай!) — дзеля падтрымання валючагася буржуазнага ладу ў Эўропе, а перад усім — у Англіі.

Нядаўна аб гэтым перацягівалі Нямеччыны на Заход, — каб за ўсялякую цану адварваць яе ад Усходу, казаў вельмі трафна радавы пасол у Рыме Кержанцау. І вось, калі справядліва тэлеграма з Лёндану аб адмове Нямеччыны ўваісьці ў склад Лігі, дык можна сцвярдзіць новую вялічадау англійскай дыпламаты, яку яна ізноў з поўным правам можа прыпісаць бязглупна-трачічнаму праціўленню Францыі. Ад гэтага-ж ізноў яи можна спадзявацца палішпенія адносін між гэтымі съяротна канкуруючымі між сабой, яи гледзячы на „паразуменне“, дзяржавамі... Усё выразней для Англіі насоўваецца не-абходнасць выбараў між Францыяй і Нямеччы-

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12 — 6. (Wilenska 12, m. 6).

Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача святочных дзен. Адміністр. ад 9 да 3 Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 2 зл. Для заграніцы удава даражэй.

Перамена адresa 30 гроши.

Няпрыніты ў друк рукапісі назад не вяртаючы. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цена абвестак: перад тэкстам 25 гроши, сярод тэксту 20 гроши, і на 4 стр. 15 гр., за радок пятыту ў 1 шп.

Эміграция фабрык з Польшчы.

Уся польская эканамічная палітыка пабудавана на імкненны зрабіць з Польшчы — край прымесловы, развіціе ў ёй фабрычную вытворчасць і заніць пачаснае месіца на сусветным рынку — побач з старымі прымесловымі волатамі — Англіяй, Францыяй і Нямеччынай.

Да гэтага эканамічнае палітыкі датасавана і палітыка дзяржаўная наагул. Польскае дзяржаўнае будаўніцтва разылчана на шырокі маштаб, адпаведны да спадзяванага багацця прымесловага краю. На вялікую прымесловую гаспадарку патрабен і вялікі адміністрацыйны аппарат, які ў заможным краю лёгка маг быць утрыманы за даходы з прымесловасці.

Аднак, жыцьцё паказала, што заваяваць сусветны рынак, даўно ўжо перапоўнены таварамі старых прымесловых краін, зусім ня так лёгка. А той рынак, які Польшча мела да вайны на прасторах неаб'ятнае Рәсей, з прычыны благіх палітычных адносін між Польшай і ССРР — для польскіх прымесловасці перастаноў істнаваць і заліваецца таннайшымі за польскія вырабы нямецкіх прымесловасці.

І вось, мы бачым вельмі сумны абрэз „эміграцыі з Польшчы фабрык“, як называе гэты працэс эндэцкая *Gaz. Warsz.*

Лейб-орган эндэцкі перадрукаваў весткі аб гэтым працэсе ажно... з нямецкіх і чэскіх газет, бо польская прэса сама „не дагледзіла“ яго!

„Berliner Tageblatt“ у карэспандэнцыі з Варшавы інфармуе, што — у выніку нябывалага дагэтуль застою ў гандлю валакністымі таварамі — часць лодзінскіх фабрык пастанавіла зачыніцца, перавезьці свае машыны і частку працаўнікоў у Румынію і там узаніць працу пад старой фірмай, толькі зъяніўшы юрыдычнае месца быцця. Дык ужо раней некаторыя фабрыкі іноземства перанесены ў Югаславію ды ў Палестыну.

Такі-ж рух пачынаецца і сярод прымеслоўцаў Беластоку.

Кажучы аб зъяншэнні попыту, якое вельмі баюча б'еца па подзейнай прымесловасці, „Berliner Tageblatt“ піша, што адзіння вялікшыя заказы ў гэтым сезоне зрабіў у Лодзі п. Нахмансон, галава радавае таргавае місіі ў Варшаве. Заказ у фабрыцы Сіттінгонаў зроблены на 700.000 доляраў, у другіх — на крыху меншыя сумы, а агулам — на два мільёны доляраў, платныя цераз 6 месяцаў.

Ці польская гаспадарчая палітыка зробе адпаведныя вывады з гэтых фактав?

Н. Ф-віч.

най... І мы ведаем, што аб гэтым выбары ўжо зусім выразна казаў у адказнай прамове сам англійскі прэм'ер Балдвін, наагул вельмі стрыманы ў сваіх афіцыяльных заявах... Дык траба спадзявацца ізноў вельмі цікавыя „мацаваныя“ — на арэне Лігі паміж гэтымі „першымі барцамі“, — чэмпіонамі „сусветнага імпэрыялізму“... — Узаемнае фактычнае біцце, аслабленне і зьніштажэнне Англіі і Францыі, вось — адзіні рэальны разультат „пара-зуменя“ гэтых двух найвялікшых імпэриялістычных жыўцаў Эўропы, толькі што падзялішы паміж сабой цэлы свет, а цяпер ня толькі на ведаючых, што рабіць з сваімі „перамогай“ ды куды дзеца да унутраных клапотаў, але і пасуючых — пасля „бліскучай перамогі“ над магутнымі з магутных — перад дробнымі ці каліровымі — „ніжэйшымі“ — народамі Азіі і Афрыкі.

Апрача гэтай, можа, галоўнай справы, якой нядзольна, як бачым, вырашыць Ліга, яе Сабраныне — зайдеца пасля цэлым радам „прапазіціяў“ рэдакцыі — тэлесці, якія маюць на мэце падтрыманье і ўзмацанье буржуазнага ладу ў сусвете, прымаючы найвыдатнейшыя ўчастце так-званыя... ворагі буржуазіі... — сацыялісты ўсіх краёў злучаюцца.. — каб бараніць ад развалу буржуазнага ладу! — вось — новы лёзунг „паваенага сацыялізму“. — Пад гэтым лёзунгом працуе буржуазнага сацыялістичнага Саюза Дзяржаваў, — Ліга Народаў.

Цікавай ілюстрацыяй да толькі-што сказана гэта ўзяўлецца толькі-што назначаны склад поль-

скай дэлегацыі на верасьнёвае Агульнае Сабраньне Лігі.

Польская дэлегацыя складаецца з дэлегатаў трох родаў: галоўных дэлегатаў, дадатковых і дэлегатаў-дарадцаў. Галоўныі дэлегатамі будуть міністры: Скышынскі, Моравскі і Сокаль; дадатковымі, але німенш афіцыйнымі, рашаючымі і... ўрадавымі — будуть паслы: Дэмбскі (пастовец), Недзялковскі (пэпэзевец) і Строньскі ("хрысьціянскі абшарнік")...

І вось з гэтак цікавай кампаніі ясна, што я толькі міністар Сокаль (прадстаўнік П. П. С. ў урадзе бр. Грабскіх), але і сам лідэр соймавага клюбу пэпэзеву пас. Недзялковскі маюць прадстаўляць "свой" польскі ўрад у Лізе народаў — у кампаніі з пястоўцам і "дубадэкам"...

Ці ж трэба лепшага доказу ня толькі "дзяржаўнасці", але і "урадовасці" польскіх сацыялістаў?

На гэтым Сабраньні Лігі маюць адбыцца ў выбары 6 нясталых (выбіраных на год) сябраў ради Лігі.

Як ведама, Польшча даўно ўжо мае "амбіцыю" быць выбранай у склад Рады... Ужо столькі разоў, столькі гадоў падрад Польшча церпіць паражэнні ў гэтым справе. Як заявіў журналістам — з даручэннямі мін. Скышынскага — вышэйшы ўрадовец яго міністэрства, Польшча сёлета мае вясіць вельмі энэргічна барацьбу ў Лізе за гэтае належнае ёй месца, абураная на штогодні выбор усёх самых сяброў — прадстаўнікоў нейкіх дробных дзяржаў, як Чылі ці Пэрсія. Але, здаецца, можна прадбачыць, што і ў сёлетнім годзе Польшча яшчэ не пападзе ў Раду Лігі... Не пападзе ў ліку нясталых сяброў Рады, пакуль Нямеччына не захоча сесцыі на прыгатаванае для яе ўжо месца — сталых сяброў Рады...

Аб чым пішуць.

Аб беларуска-літоўскім паразуменіні.

Пытаньне аб беларуска-літоўскім паразуменіні, паднятае ковенскім літвінамі, знайшло водгук і сярод беларусаў — і то ня толькі на эміграцыі, але і ў краю.

Нядайна гэтаму пытанью пасъвяціла стацьню аднаднёўка "Рэха" (з 8 ліпня 1925 г.), якая зусім слушна радзіла ковенскім палітыкам не абмяжоўвацца "фліртамі" з больш ці менш безадказнымі беларускімі эмігрантамі, ці то з беларускім грамадзянствам аднае Віленшчыны, а "распачаць працу ў кірунку беларуска-літоўскага збліжэння, як сүцэльніх народаў".

Цяпер адгукнулася на гэту справу і "Krynicā", якая закідае літвіном, што йдуць да паразуменіння з беларусамі памылковай дарогай, але што паразуменіне гэтае — імагчымае, і патрэбнае. Вось, як газета прадстаўляе сабе беларуска-літоўскае сужыцце — у будучыне:

Бяручы гэту справу практычна, як беларусы, так і літвіны павінны, як найбліжэй,

паразумецца і супрацоўніцаць, баронячы сябе і здабываючы права свайго народу ад Масквы і Варшавы. Але гэта адказ толькі нэгатыўны і тут нікага непаразуменія між беларусамі і літоўцамі няма і быць ня можа.

Калі-ж ідзе аб адказ на вышэйпастаўленнае пытанье прынцыпова і позытыўна: як падзяліць скuru віленскага мяждзведзя, дык траба сказаць, што і тут справа ня так ужо страшная. Калі-б у гэны шчаслівы час беларускі народ, хоць бы так, як літоўскі, меў свой незалежны цэнтр, сваю дзяржаву, то трудна дапусціць, каб гэтыя два народы, ідучы за гісторыяй і за духам часу, а так-жя і за супольнымі інтэрсамі, не маглі дагаварыцца аб межах між сабой, ці яшчэ лепш — аб узаемным сужыцці. На наш пагляд, палітычная будучыня (можа навет і недалёкая), нашага Краю мусіць выліца ў беларуска-літоўска-ўкраінскую федэрацию; тады кожны з названых народаў меў-бы сваю ўласную палітычную цэнтры, а цэнтр федэрации мог бы быць у Вільні — старой літоўска-беларускай сталіцы.

Калі-б, аднак, літоўцы, не жадаючы ўваходзіць у такую, або толькі ў літоўска-беларускую федэрацию, у якой яны былі-б меншасцяй, і калі-б стаялі на грунцы граніц з Беларуссіяй, азначаных расейска-літоўскім трактатам 12.VII.1920 г. і на грунцы ўмовы з урадам Ластоўскага, і калі-б з тых ці іншых прычын лепшай палітычнай літоўска-беларускай граніцы выдумаць я было-б магчымым, то, на наш пагляд, можна было-б беларусам згадзіцца і на гэта, з тым, аднак, што, калі беларускі народ стане на ногі сапрауды і калі гэна граніца акажацца перажыткам і недарэчнасцяй, то новое паразуменіне беларуска-літоўскага зъменіць гэны граніцы, ці агулам завядзець новыя ўзаemныя палітычныя адносіны.

Аўтаномная частка беларускай тэрыторыі ў пашыранай Літве куды лепш чулася-б і культурна і эканамічна, чым цяпер пад цэнтралістычнай і абларніцкай Польшчай, і хутчэй вяла-б да агульнага адраджэння і вызваленія ўсей Беларусі.

Верым, што аўтаномія ў Літоўскай Рэспубліцы была-бы для Заходніх Беларусі крокам уперад — раўнуючы да сучаснага палаўнічання пад Польшчай, дзе ідэя аўтаноміі беларускага тэрыторыі лічыцца "антыпансцтвавай". Але гэта — не развязка пытанья аб беларуска-літоўскіх адносінах, як народу з народам. "Krynicā" да таго, як-быцца, ня бачыць, што існаваныне беларускае дзяржавы, хаця ў аблажаванае, — гэта рэальны факт на Усходзе! І калі-ж гэта, па думцы "Krynicu", беларускі народ мае "стануць на ногі", разён самахоць пойдзе на падзел, зроблены без яго і за яго на падставе нейкіх "тайных дагавораў" п. Ластоўскага і літоўска-маскоўскага паразуменія?

Да таго-ж сама жыцьцё зламала расейска-літоўскі трактат з 12.VII.1920 г., а ўмову п. Ластоўскага з літоўскім урадам край даўно востра асудзіў, ды літвіны яе зракліся.

I Смаленск з сцяной цаглянай
Разъяглі выгодне.

Аб вялікай нашай славе
Съведчыць на съвет цэлы,
Як жылі мы, панавалі
У родным краі съмелы.
Во ўсё гэта, мае дзеткі,
Ад межаў да межаў
Беларусюю завещаць
Й да цябе належа.

СЫН

— А! Ужо съцямі! Дык багат я,
Меўши столькі цудаў:
Гэткім чынам я ніколі
Служкаю я буду.
Ну, а ўшчэ скажы мне, мамка,
Бо я не разважыў:
Што такое беларусы,
Як настаўнік кажа?

МАЦІ

— Ах, які ты ўшчэ дурненькі!
Каб ня скеміць гэта!
Ну, паслухай: усе людзі,
Што ад лета ў лета,
Ад пакон вякоў жылі тут
І жывуць сягоныя,
Носяць съвіткі, носяць лапці
Ды былі ў прыгоне,
Ўсе — і ты, і я, суседзі,
Хто, патвойму, прусы?
Ды-ж-а ўцям: на Беларусі
Жывуць беларусы!
Ды ўшчэ, каб лепей ведаў,
Мушчу табе ўспомніць:
Беларусы беларускай
Гутаркай гамоняць.

Чуткі аб зъмене ураду.

У Варшаве зявіліся чуткі, што габінат Грабскага — недаўгавечны. Паводле газетных заяў, зарашча пасль падачы ў Сойм бюджету на 1926 год прэм'ер і міністар фінансаў Ул. Грабскі маніца выйсці ў адстаўку. Міністэрства фінансаў мае быць аддадзена сучаснаму соймавому дакладчыку бюджету, дэпутату Зыдзеховскому (эндэку), а міністэрства ўнутраных спраў — цяперашняму ваенному міністру ген. Сінорскому.

Каго намячаюць на становішча прэм'ера — пакуль што няма ведама.

I не на мёртвых паперках, а па волі жывога народу — цэлага і непадзельнага — трэба будаваць беларуска-літоўскае паразуменіне, скаваўшы ў архіі гэны ўмовы, зробленыя некім па-за плячым па-за плячым народу!

Жыдоўска-польскае паразуменіне.

Мы ўжо адзначалі, што галоўны супрацоўнік п. Станіслава Грабскага пры правядзеніи жыдоўска-польскага паразуменія, дэп. Рэйх, пабыўшы ў Вене на сіяністскім з'ездзе, пастанавіў разьвітацца з сваім польскай "айчынай" і пераобрацца ў Амэрыку. Відаць, п. Рэйх ня хоча бачыць, як... яго ўмова **ня будзе** правадзіцца ў жыцьці:

Што жыдоўскае грамадзянства мала верыць у паліпшэньне польска-жыдоўскіх адносін, паказуе такое выступленіе газеты "Вільнэр Тог":

З году ў год цкавалі польскі народ на жыдоў, як на ворагаў польскіх дзяржавы і народу. Порцы за порцы ўспрысківалі польскім масам яд цёмнага фанатызму і не-навісці да людзей; кожны дзень сялі атручаныя кветкі хуліганства і грубага цынізму на дзікіх палёх народнае душы.

І ўсё гэтае — за адным махам чарадзейскае палачкі міністра Станіслава Грабскага, найчарнейшага дзеяча рэакцыі, мае счэзнуць? — Нельга даць веры!

Газета зусім слушна кажа, што адносіны паміж падлягаючымі Польшчы народамі і "паничай нацый" могуць зъмяніцца не на падставе нейкіх папяровых паразуменіяў, а толькі "дзяякуючы супольнаму высліку шчырых дэмакратуў усіх нацыйнальнасцяў".

З гэтага вынікала-бы, што, замест "фліртаванія" з непрымірым польскім нацыйналізмам — правым і левым, нацыйнальныя меньшасці Польшчы павінны павясьці далей дзела ўзаemнага збліжэння, першым крокам да якога (— хоць ня зусім удачным з увагі на ўчастце ў ім зусім няшчырае... жыдоўскае і нямецкае буржуазіі!) — было супрацоўніцтва меньшасцяў на выбарах 1922 году ў Сойм і Сенат...

СЫН

— Вось яно што! Прауда, мамка,
Ужо сабе ўтлумачыў:
Беларус я! Ох, дам пытлю,
Хто скажа іначай.

Ну, але яшчэ ня ўсё тут

Ясным мне здаецца:

Што такое беларускай
Гутаркай завещаць?

МАЦІ

— Ой, дурненькая варона,
Што з табой чыніці!
Як-ж я інчай беларусы
Могуць гаманіці?
Як-ж мы з табой гуторым
Вось у гэту хвілю?
Як-ж я пяю над зыбкай
Для малой Марылі?
Ды паслухай, як на вёсці
Кажа дзядзька, цётка;
Як пяюць улетку жнеі
За сваёй работкай;
Як бабуля баць казкі
Аб нядолі-долі;
Як начлежнікі сыпяваюць
На начлезе ў полі?!

СЫН

— Ну, ужо знаю, знаю, мамка!
Як у люстры бачу.
Пакажу я ўсяму съвету,
Хто я ды й што значу!

Менск, 2/VI—21 г.

Янка Купала.

(З "Безназоунага").

Канфэрэнцыя ваеных штабау.

Тэлеграфнае агенства „Экспрэс“ паведамляе, што ў Парыжы ў сярэдзіне верасня мае адбыцца канфэрэнцыя генеральных штабаў Францыі, Польшчы і Малай Антанты (Чехіі, Югаславіі і Румыніі). Мае быць створана стаяла камісія дзеля зносін між імі і супрацоўніцтва над разыўцем ваеншчыны. Апрача таго, мае быць разгледжана справа „пакту бясечнасці“ з пункту гледжання інтэрсаў запрошаных на канфэрэнцыю дзяржаў.

(„Gaz. Warsz.“, падаючы гэту тэлеграму, сумляваеца ў праўдзівасці сэнсацыйнае весткі, ад якое лішне ўжо пахне порахам).

Важнейшыя здарэнні. У Польшчы.

Ізоў спадак злотага.

Пасыль колькітывднёвага павольнага падніцца ця польскага злотага, (які раптоўнага быў упаў у канцы прошлагага месяца) польская валюта ізоў паліца ўні. За дзялар у Польшчы плаціць больш, як 6 злотых. („Robotnik“ 22/VIII кажа, што ў Варшаве—6.40 зл.).

У звязку з гэтым пагражаютым зьявішчам адбылася ізоў спэцыяльная нарада ў Варшаве пад старшыствам прэм. Грабскага, які пасыль — у прамове да журналісту ізоў казаў вельмі пачишаючы речы...

Працэс З варшаўскіх камуністаў.

Наш скарочаны перадрук справаў з судзе і выкананыні прысуду ў справе Ботвіна — з буржуазнай (дый процібальшавіцкай!) газеты „Діло“—выклікаў канфіскату нашай газеты... Даўнай реч: у Львове існуе папярэдняя цензура, якая не знайшла нічога крыміналнага ў падрабязным апісаныні таго, што адбылося адкрыта і афіцыяльна—у актыўнай прысутнасці дзяржаўных уладаў Рэспублікі... Мала таго: ня толькі ў суд, але і на мейсца казыні былі дапушчаны (гэтым самым і—запрошаны) прадстаўнікі прэсы, проці чаго, як ведама, вельмі абурадлася левая варшаўская прэса. І вось—усё тое, што на падставе дазволу вышэйшых судовых і адміністрацыйных уладаў — было даступна для польскага, украінскага, жыдоўскага і расейскага чытчика. Усё гэта аказалася забароненым для чытчика-беларуса—на падставе „аўтанаў“ місцовой улады — у асобе пана Камісара на м. Вільню.

Ня хоучы зусім пазбаўляць нашых чытчачоў яшчэ аднаго нумару газеты, даем кароткую заметку ў справе З варшаўскіх камуністаў Гюбнера, Рутковскага і Кнеўскага, — ня гледзячы на тое, што вельмі падробязныя справаў з судзе і выкананыні казыні зъмешчаны ў ва ўсіх газетах Рэспублікі. Мы даем скарочаную справаў з судзе і прысудзе ў справе гэтых трох камуністаў—паводле абышынай (у 3 №№) справаў з судзе і выкананыні казыні зъмешчаны ў ва ўсіх газетах Рэспублікі.

З назанных асоб (з якіх Гюбнер—стары рэвалюцыянэр) атрымалі загад ад партыі забіць працакатарава. Арыштаваны на вуліцы (у Варшаве) агентамі крыміналнай паліцыі, калі яны чакалі на Цэхноўскага, яны началі ўцякаць, адстрэльваючы ад пагоні, ды паразілі пры гэтым шмат людзей, перад усім падзілілі, і забілі аднаго студэнта і аднаго паліцыянта.

Адданыя пад даразны суд усё троє засуджаны на кару смерці. П. Прэзыдэнт, да якога абарона асабіста вазіла просьбу аб дараванні жыцця засуджаным, не скарыстаў з дараванага яму Констытуцыйнага права ласкі, і прысуд быў выкананы 21/VIII раніцай.

„Robotnik“ адзначае, што пан Прэзыдэнт, папярэдзіўшы абышу прысудзе Міністрам справядлівасці, ня прыняў асабіста абаронцаў і праз свайго ўрадоўца заявіў, што адкідае просьбу аб дараванні жыцця засуджаным на смерць.

Заграніцай.

Фонд вызваленія Вільні.

З Коўны пішуць, што ў верасні пачненца збор па ўсім краі на „Фонд вызваленія Вільні“.

Трагічная смерць латвійскага міністра.

Латвійскі міністар загранічных спраў Мэйерович памер ад цяжкіх ран у часе аўтамабільнай катастрофы.

Арышты камуністаў у Латвіі.

Прэса паведамляе аб масавых арыштах камуністаў у ва ўсіх галоўных местах Латвіі.

Справа мітрапаліта Мэльхісэдэка.

„Slowo“ наказуе:

У Менску 18-га гэтага месяца закончыўся суд над мітрапалітам Мэльхісэдэкам і другімі праваслаўнымі сівяшчэннікамі, якіх вінавацілі ў навядчавані царкоўных речай з дарагіх мэталаў і каменьняў, як таго трапаваў дэкрэт радавае ўлады. Гэныя цэннасці былі празначаны на дапамогу галадаючым у надволіжскіх губерніях.

Пасыль прамоваў праукорора і абаронцаў выступіў сам Мэльхісэдэк, які ў сваім апошнім слове стараваў доказаць, што ёсё праваслаўнае лухавенства пасыль рэвалюцыйнага перавароту вельмі зъмянілася, падышло бліжэй да працоўных масаў.

Пасыль пяцігадзіннае нарады Найвышэйшы Суд Беларускага Рэспублікі вынес прыговор, якім Мэльхісэдэк засуджаны на 3 гады ў вастрог, сівяшч. Касцюшэнка—на 2 гады, Кракевіч і Васюкевіч — на 1 год, Тымінскі, Сабілац і б. дыякан Карневіч — на 6 мес. — з пазбаўленнем усіх праваў займаць адказныя становішчы ў працу году. Аднак, прымоючы пад увагу, што засуджаны не зъяўляюцца небяспечнымі для радавае ўлады, і з увагі на ўзрост палітычнае і гаспадарческага магутнасці Беларускага Рэспублікі, прыгавор пасыль абыўлены варунковым.

Узятае з менскага сабору б. слуцкае эвангельле, вельмі старое, пастаноўлена алдаць у Беларускі Дзяржаўны Музей.

Пасыль прачытаныя прыгавору — піша далей „Slowo“,—Мэльхісэдэк сказаў кароткую прамову, дэякуючы суду за яго пастанову і выяўляючы жаль з прычыны свайго даўнейшага неляльнага становішча альноса да радавае ўлады...

Падарожжа Кайо да Чэрчыля.

Францускі міністар фінансаў Кайо надовячы пасхай у Лёндан на канфэрэнцыю з англійскім „канцлерам скарбу“ Чэрчылем—у справе францускіх даўгой Англіі.

Уласнае фінансавае палажэнне Англіі — у сувязі з безрабоцьцем у краі і клапотамі прамысловіццаў у Кітаі—на столькі дрэннае, што англійскі міністар, можна думаць, моцна надісьне на свайго францускага калегу, каб той пачаў нарэшце плаціць даўгі...

Падгатавляючы „псыхалагічны грунт“ для гэтай канфэрэнцыі, француская прэса піша, што Францыя ня мае зусім грошаў, каб плаціць даўгі, бо, адбудаваўшы за свае гроши зруднаваныя вайной ашвары, тым самым зруднавала сваю валюту. Дыя датага яшчэ „даравала“ Нямеччыне вялікую частку кантрыбуці, што дае ей права дамагацца ад саюзнікаў дараваннія яе доўгу і...

З свайго боку англійская прэса, у тых-жэ метах—аблягчэння размоваў свайму міністру, — піша, што Францыя спрынта ўде ўбожства, але ўзапраўднасці яе эканамічны стан — зусім ня дрэнны.—Тартговы баланс яе—карысны, а нямецкія „рэпарацыі“ (ваенныя адшкадаваны) даюць значную дапамогу яе фінансам. А што яна выдае вялікія гроши на вайну, дык вось гэта і дрэнна, бо перад усім павінна плаціць даўгі. Прэса ў Англіі станоўчы трэбует, каб урад не рабіць Францыі ніякіх уступак...

Падтрыманыя забастоўкі банкоўцаў у Францыі.

У Марсэлі (на поўдні Францыі) авбясцілі забастоўку паштальёні, працайднікі трамваю, цывільныя служчыя вайсковых установаў і рад іншых працаўнікоў места. Забастоўка мае выключнай мэтай выказываць салідарнасць працоўных і падтрымача забаставаўшых банкаўскіх служчых.

З сацыялістычнага кангрэсу ў Марсэлі.

Кангрэс, паміж іншым, прыняў рэзалюцыю пратэсту прыці расстрэлу Ботвіна і пераследавання камуністаў у Польшчы.

Бунты на францускіх браняносцах.

Паводле вестак з Парыжу, забаставалі ўсе матросы на францускім ваенным браняносцы „Courbet“, які знаходзіцца ў дарозе ў Нэапалітанскай затоцы. Матывам забастоўкі быццам-то зъяўляючыца благая ежа і забарона схадзіць да места. Забастоўка зломлена. Чацвёрта матросаў аддадзены пад ваенны суд.

Падобны ж выпадак здарыўся надовячы на браняносцы „Paris“, у выніку чаго два матросы аддадзены пад ваенны суд.

Абодва браняносцы належаць да сяродземнаморскай эскадры.

Замах на старшыню і віцэ-старшыню баўгарскага сойму.

На прыехаўшых у Парыж старшыню і віцэ-старшыню баўгарскага парлямента Кулева і Вазава баўгарскія рэвалюцыйнэры ў цэнтры места зрабілі замах. З 40 асоб, з якіх складалася банда тэрорыстаў, паліцыя здала арыштаваць толькі 2. Баўгарскі саноўнік схаваліся ў вагон трамваю і, здаецца, астайліцца цэлымі.

Гэты напад, здаецца, выкліча выданье новага закона аб чужаземцах у Францыі і перагляд их правоў на побыт у краі. Чужаземцаў у Францыі ўсяго напічываюць калі 2 міліёнаў, дык перагляд их пашпартуў займе калі году. Падазоры будуць бязлітасна высяляцца.

Выступленыя францускіх камуністаў прыці Польшчы.

У Парыж камуністы арганізуюць мітынгі і дэманстрацыі пратэсту прыці расстрэлу камуністаў у Польшчы.

Камуністы пагражают замахамі на польскага пасла і польскіх консулаў у Францыі—у знак пометы за расстрэляных у Польшчы камуністаў. Паліцыя ахраняе гмахі пасольства і консульства.

Францускія камуністы ў Марокко.

Француская правая прэса б'е трывогу з прычыны выезду ў Марокко дэлегаціі францускіх

, „Новая масонская атака прыці Польшчы“.

Пад такім загалоўкам эндэцкі лейб-орган „Gazeta Warszawska“ зъяўляе ў нумары з 20/VIII даслоўна гэтую заметку:

16-га гэтага месяца засядоючы ў Парыжы „Міжнародавы Кангрэс Вольнае Мышлі“ прыняў адмысловую рэзалюцыю па адресе Польшчы. Рэзалюцыя геная была паўторана радам парыжскіх газет. Бось яе зъмест:

Міжнародавы Кангрэс Вольнае Мышлі на паседжанні 16-га жніўня 1925 году ў Парыжы даведываеца, што пагвалчэннем канстытуцыйных гарантый топчуца ў Польшчы права чалавека і грамадзяніна. Свабода веры фактычна ня існуе, бо некаталіцкія вызнанні звязаны, і вольнаўмутства не прызнаеца дзяржаўнымі ўладамі, якія прымушаюць усіх грамадзян належнасць да якога-колічы з толераваных рэлігійных культў.

Свабода прэсы і сабраніні ў адносінах да апазіційнага работніцкага і сялянскага руху скасавана.

Работніцкія сіндыкаты і ўзгадавальныя таварысты развязываюцца без абаснаваных законных магчымасці.

Нацыянальныя меншасці пазбаўлены магчымасці свабодна развязаць свае школы, таварысты і г. д. Урашце—парляманцкая нятыкальнасць для апазіційных дэпутатаў зъяўляеца ілюзорнай.

Масавыя арышты работнікаў, сялян і дзеячаў нацыянальных меншасціў трывакць бяспынна, так, што вастругі перапоўнены (5.000 да 6.000 палітычных звязаній). Вязні зъяўляюцца ахвярамі пераследавання і часта мучаныя ў часе арыштавання і ў вастругах.

Паводле прызнанні б. прэм. Тугутта, данос і правакацыя зъяўляюцца ўрадавай систэмай. Палітычнай паліцыяй карыстаецца папісамі сваіх агентаў-правакатараў, каб работніцкіх дзеячаў, часта нялетніх, аддаваць у ахвяру вынятковага вымеру справядлівасці, якія ня ведае другое кары.

Прыняўшы ла ведама гэтых факты, Кангрэс — у імя гуманітарызму і свабоды — пратэстуе прыці гэтага систэмы тэрору ў Польшчы, ды апёлে да апініі ўсяго съвету, заклікаючы зрабіць націск на польскі ўрад, каб скланіць яго пакінуць процідэмакратычныя методы.

Апрача гэтага, кангрэс пастанавіў паслаць прэм-еру Грабскому тэлеграму.

Тэлеграма пр

Бацькі! Пасылайце сваіх дзяцей толькі у беларускія гімназіі!

пісмы Саюзу Капальняных работнікаў, якія сцвярджаюць, што войска атрымала загад быць гатовымі... да выступлення процы работнікаў, калі яны не паслухаюць загадаў капіталістаў.

Саюз піша, што, як яму ведама, капіталісты арганізуюць па ўсім краі фашистскую арганізацыю, якія падтрымаюць акцыю ўрадавых войск...

Саюз заклікае работніцкую партію съпешна арганізаваць спэцыяльную пралаганду сярод войска, бо, кажа, было-б верхам недаречнасці, каб выйшаўшы з работніцкай сям'і жаўнеры пачалі страліць у братоў-работнікаў, баронячы кішані капіталістаў.

Назыні ў Ягіце.

Забойцы сірдара Стэка (найвышэйшага прадстаўніка англійскай ўлады ў Ягіце) ўсе павешаны, апрача аднаго, якому кара съмерці заменена на дажывотнюю катаргу.

Завастрэнне англо-кітайскага канфлікту.

Кантонскі ўрад Кітаю, які вядзе рашучую барацьбу за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленіе краю (Пэкінскі ўрад існуе толькі дзеля віду, але ніякі реальный улады ня мае!), выдаў загад, забараняючы англійскім і японскім караблям заходзіць ува ўсе кітайскія порты. Пры гэтых усе караблі чужаземцаў, якія заходзяць туды, маюць падлягаць кантролю з боку асобнай варты процы імпэрыялістичнай Лігі. Апроч таго, загадам забараняеща вываз з Кітаю сыр'я і ўсялякі спажыўныя прадукты.

Японскі, а перад усім англійскі ўрад вельмі востра адчуле гэтыя забойчы для іх таргоўлі і прымеславасці ў Кітаі загад. Англійскі ўрад заяўіў Кітаю, што гэткі загад, — гэта ўсё роўна, што аб'яўленіе вайны Англіі. У звязку з гэтым Чэмбрэлэн съпешна вярнуўся з отпуску ў Лёндан і вядзе ўвесі час размовы тэлефонам з прэм'ерам, які лечыцца на курорце ў Францыі. Англійская прэса, перад усім буржуазная, страшна абурана на Кітай і заклікае ўрад да вайны з ім і... з Радамі, бо яны, поводле згоднай апініі гэтай прэсы, лічача запраўдным аўтарам гэтага загаду.

Каб дарэшты вывясьці з з раўнавагі брытанскага льва, кітайскія „бандыты“ ці рэвалюцыянеры зрабілі рад вельмі съмелых нападаў на англійскіх грамадзян, у тым ліку навет на англійскага біскупа з 9 місяцярамі, ды пераразалі і зынштожылі тэлефоннае злучэнне англійскага пасольства ў Пэкіне.

Пад гвалтоўным націкам сваіх прымеслов'яў, якія трацяць у Кітаі што-дня каласальныя сумы з прычыны забастоўкі і байкоту, англійскі ўрад, здаецца, наважыўся прыняць рашучыя меры...—Апрача вострай, але зусім не падзеяўшай, ноты кітайскаму ўраду, Англія съпешна выслала ў Кітай адмірала Сінклера, які атрымаў ад ўраду спэцыяльныя і шырокія паўнамоцтвы... Англійскі флот стаіць гатовы, чакаючы рашучага загаду.

З свайго боку Кантонскі ўрад выслаў у Пэкін прэм'ера, каб схіліць Пэкінскі ўрад рашуча падтрымка меру Кантонскага ўраду процы Англіі. Усялякія варожыя акты процы Кантону павінны разглядацца, як аб'яўленіе вайны ўсюму Кітаю, як адзінай і непадзельнай дзяржаве. Запраўды-ж, запахла порахам! Як відаць, Кітай ня вельмі пужаецца англійскіх пагроз.

Зусім інакш выглядае страшны дагэтуль і раззлаваны жывае—англіец. Чуючи сваю слабасць, англійскі ўрад, спрэтина ізалаўаны тактыкай радавых дарадцаў Кітаю, пачаў... шукаць саюзнікаў, разумеючы, што адзін, акружаны варожымі канкурэнтамі, ён ня зробіць нічога. Але яму зусім не пашанцавала ў гэтых. Здавалася-б, што натуральным саюзникам Англіі ў мерах процы Кітаю быў Японія, якую таксама б'е загад Кантонскага ўраду. Англія і звярнулася да ўсіх 9 заінтерэсованных дзяржаў (сяброў будуче канфэрэнцыі, праектаванае Амэрыкай), а перад усім да Японіі, з якой быццам і дайшла да паразуменія. Але Японія аказалася спрытнейшай: разумеючы ўсю безнадзеянасць справы Англіі ў Кітаі, Японія, ня гледзячы на „паразуменіе“, лоўка дабілася спыненія забастоўкі на сваіх фабрыках у Кітаі (не без паразуменія з СССР) і вядзе асобна пераговоры з Кітайскімі тарговыми палатамі. Гэткім чынам, Англія асталася ўжо ў поўным адзіноцтве—перад усхватываным і гатовым на ўсё Кітаем.

Што пасымее—ці лепш — здале зрабіць у Кітаі трачая галаву з прычыны свайго бяссільля—з увагі на ўнутраныя сацыяльныя аслажненіні — Англія, у якой забастоўкі ў портах могуць лёгка перакінушацца і на караблі... гэта пакажуць бліжэйшыя дні. Пакуль што, пушчана вестка, быццам Амэрыка згадзілася, каб Англія пасылала свае тарговыя караблі ў Кітай пад аховай браняносцаў, якія ў патрэбе мелі-б права страліць.

Ці-ж Англія не разумее, што кожны гэткі стрэл з яе гарматы толькі забівае съмяротным уларам яе справу ў Кітаі на доўгія часы?..

Забойства кітайскага міністра.

Страшнае абузінне выклікала па ўсюму Кітаю забойства міністра фінансаў кантонскага ўраду. Агульны голас народу вінаваціць у гэтых забойствах англійскіх агентаў. Крызвыя выпадак, зразумела, яшчэ больш забастровы процы-англійскі рух у краі.

ХРОНІКА.

Рэформа праграмаў сярэдніх школ. Міністар асьветы цыркулярам з 17-га ліпня с. г. загадаў зменышыць у сярэдніх школах лічбу лекцыяў і аўтаматычных навук.

Навука ў сярэдній школе мае быць падзелена на трох канцэнтры. Курс першых трох клясаў гімназіі мае прадстаўляць цэласць, адпавядаючу курсу трох вышэйших клясаў народнае школы. Другі канцэнтр — гэта 4, 5 і 6 клясы, якія павінны даць запас веды ўжо ў шырэйшых межах. У 7 і 8 клясах праца мае быць ведзена так, каб падгатаваць вучняў да навукі ўніверсітэту.

Беларуская просьба — вершам. „Ziemia Wileńska“ зъмяшчае паданыне Пётры Прадухі з Гарадка да зямельнага камісара Вялейскага пав. з просьбай аб зямлю. Паданыне напісаны пабеларуску—вершам.

Газэта азначае, што—„пасыль намыслу”—просьба Прадухі была камісарам здаволена, і кажа: „Зъмяшчае яго (паданыне), як доказ вялікага дасыціпу нашага люду“.

Якога гэта „нашага“? Польскага!...

Гісторыя беларускай драмы папольску. Польскі журнал „Życie Teatru“ друкуе абышырную стацьню аб гісторыі беларускай драмы, падпісаную, як здаецца, псеўданімам: Józef Gołubek.

Аўтоматычны званкі ў Віленскай Беларускай Гімназіі. Цяжкае матар'яльнае палажэнне гімназіі прымушае шукаць спосабаў зъмяншэння выдаткаў на ўтрыманье яе. Вучыцялі згадзіліся сёлета працаўцаў за меншую плату, чым летасць. Уся служба звольнена, чыстку ў памяшчэнні робяць самі вучні.

Найтруднейшым пытаннем была справа аб тым, хто-ж і як мае даваць знак званкому, што лекцыя канчаецца ці пачынаецца? Дагэтуль стораж павінен быў сачыць за гадзіннікам і званіць, каб чутно было ўва ўсіх клясах.

Але і гэтую труднасць удалося перамагчы. Дырэктар гімназіі, грам. Астроўскі, змайстраваў саматурам гадзіннік, злучаны дротамі з элекрычным званком і так устаноўлены, што ў намечаную дзеля пачатку і канца кожное лекцыі хвілічу званок сам звоне. Дзякуючы гэтаму, адпала патрэба ўтрымліваць спэцыяльнага чалавека дзеля званкі, ды гэтак зъберагчы значную суму гроши, бо кошт гадзінніка дужа невялікі.

На прымае золотых. З Варшавы пішуць у віленскія газэты, што варшаўскі Внешторг не бяре ад асоб, жадаючых пераслаць гроши краўным у СССР, польскіх золотых, трэбуючы прынамся палову сумы ўнісці ў далірах.

Польскія газэты абураюцца на „спэкуляцыю“ акрэдытаванага пры польскім урадзе прыязнага гаспадарства (СССР), маючую мэтай—павялічыць адпльў з Польшчы добрым пайнацэннай валюты (даліраў) і тым на далей панізіць польскай...

Загранічны пашпарты падарожнёю! Па загаду прэм. Грабскага, у найбліжэйшым часе цана загранічных пашпартоў мае быць павялічана да 750, а то і да 1.000 золотых. Гэтак выезд заграніцу для звычайных грамадзян будзе ўсё-роўна як зачынены, і ездзіць здолеюць толькі багатыры...

Тайны звезд „Камсамолу“ ў Вільні. „Slowo“ праз Менск даведываецца, што ў Вільні нялаўна адбыўся патайна звезд сяброў Камуністычнага Саюзу Моладзі, які прыняў рад рэзоляцыю, скіраваных прынамся польскіх здзяржанасці.

„W pięć mierzył, w nos uderzył!“ Гэтая слова акурат добра тасуцца да дансу, зробленага рэдакцыяй польскай вулічнай газэты „Express Wileński“ на нашу часопіс. Відаць, рэдактар, пішучы свой данос, быў у лішне „вясёлым стане“, бо аж тро разы... „памыліўся“. — Пад сансацыйным загалоўкам: „Сын Беларуса—камуністычны орган!“ газэта піша, быццам 19 жніўня (дэнь выхаду „Жыцця Беларуса“), павялічыў новы орган—„Сын Беларуса“ (такі ўжо даўно зачынены ўладай, а рэдактар яго—на Лукішках!), выдаваны быццам-то Беларускім Нацыянальным Камітэтам у Вільні пад рэдакцыяй „зэццыдаванага камуніста“ (?!) Язэпа Туркевіча.

Вось-жна газэта ані называецца „Сынам Беларуса“, ані... мае за рэдактара „зэццыдаванага камуніста“,—бо наш орган беспартыйны, і грам. Туркевіч, вядомы работнікі дзеяч і кандыдат у Сойм на

Вільні ад блёку нацыянальных меншасціў (съпісак № 16), да камуністычнай партыі ніколі не належыў і не належыць! Таксама й Бел. Нац. Камітэт не зьяўляеца нейкай „палітычнай фракцыяй“, а злучае ўсі фракцыі, апрача—прадажных!

„Асьвядомленасць“ газэты, якая ня ведае навет назову органу, на які піша данос для дэфэнзывы, за-прауды бяспрыкладная! Відаць, „весела“ праводзяць час паны рэдактары „Expressu“...

Але ад такіх „рэзоляцыяў“ кепска пахне, ажно ў нос б'е...

Проціту беркулёзы тыдзені. Віленскае Т-ва дзеля барацьбы з туберкулёзам (сухотам) ладзіць між 28/VIII і 5/IX „проціту беркулёзы тыдзені“, у часе якога мае адбывацца зборка гроши на амбуляторы і санаторыі для хворых на сухоты.

Самазагубства віленскага паліцыянта. 22-га жніўня ў адной з гасцініц Вільні цяжка раніў сябе стрэлам з рэвальвера старшы шподоўнік віленскай паліцыі, Бран. Владычанскі. Прchyна замаху не ўстаноўлена.

Вось дык забава! „Życie Ludu“ друкуе з аднай з віленскіх газэйт пікантную вестку, як гэта войт Залесскай гміны (ў Дзісненшчыне) „спрафанаваў“ дзяржайную пячаць.

У часе выпіўкі з нейкімі сваім сябрамі пан войт, павалішы з дапамогай сябра ўслугоўваўшую дзяўчыну, панаставіў яй у „сукромным мейсцы“ нялічаную лічбу пячатак дзяржайной пячаці...

Паліція—на скару перапалохнае дзяўчыны—съпісала пратакол, і пана войта за гэта ўлада адсудзіла ад спаўненія яго абавязкай.

Якое шчасце, што гэны пан войт ня быў беларусам! А то сядзе-бы ўжо даўно на Лукішках, як „праступнік процідзяржайны“...

Беларусы у Латвії.

Да выбараў у Сойм.

Як ужо ведама, беларусы ў Латвії энэргічна працаюць, каб сёлета працаўцы сваіх дэпутатаў у латвійскі Сойм, дзеля абароны тамака сваіх патаптых цяпері правоў.

Цэнтральная выбарная камісія прызначыла выбары ў новы Сойм на 3 і 4 кастрычніка.

Лік дэпутатаў ад кожнага выбарнага вокругу будзе растасаваны гэткім чынам: Рыга 19 (у мінулы раз 15), Ліфляндия 23 (26), Курляндия 15 (16), Земгалія 15 (15), Латгалія 25 (25). Рэшта тро дэпутаты будуць выбраны па агульнадзяржайным астачам.

У Латвії ўсяго калія 1.120.000 поўнапраўных выбаршчыкаў. Лік іх павялічыўся ў Рызе, але паменшыўся ў Ліфляндіі і Курляндіі, а ў Земгаліі і Латгаліі не зъмяніўся. Для таго, каб быць выбраным, кожнаму кандыдату прыдзеца сабраць як мінімум 10.000 галасоў.

У мэтах статыстыкі ў паасобных выбарных вучастках Рыгі і